

lépte teljessé teszi a változást, a nagy kancellár váratlan távozása pedig új utakat nyit az európai politikában. A kilencvenes évek eleje meghozza az orosz-francia szövetséget, az erőteljesen hangsúlyozott német külpolitika pedig — a Jameson-levéltől a damaszkuszi beszéden át a búr háborúig, majd a valóban világpolitikát jelentő flottatörvényig — az addig többé-kevésbé párhuzamos angol-német politika vonalát hozza egymással mindinkább szöges ellentétbe. Az európai egyensúly, amely a kilencvenes években a hármasszövetséggel szembenálló kettősszövetségen alapul, felbomlik és az orosz-japán háborúval egyidejűleg kibontakoznak a későbbi *entente cordiale* körvonalai. Az ántánt kialakulása a német diplomácia katasztrófális vereségét jelenti, hiszen az angol-orosz és angol-francia érdekkellentétek még a közelmúltban is áthidalhatatlannak látszottak, az algecirasi konferencián viszont már egy elszigetelt és egyedül a belső problémáival küzdő monarchiára támaszkodó Németország áll egy ellene összekovácsolt Európával szemben. A bekerítés így valósággá vált és a boszniai annexió már csak elkésett és hatástalan sakkhúzás a vaskövetkezetességgel keresztülvitt ántánt-politikával szemben. Eles vonalvezetésén és a szétbomló szálaknak sokszor mesteri erővel egybekapcsolásán kívül objektivitása is emeli a munka értékét. Nem hűny szemet a német diplomácia hibáira, amelyek végül is Bismarck büszke örökét katasztrófális helyzetbe juttatják, de számot vet a viszonyok szükségyszerű alakulásával és a *die grosse Politik der europäischen Kabinette 1871—1914* hatalmas kiadványára, Izvolszkij leveleire, orosz és francia diplomáciai aktákra hivatkozva utasítja vissza a háborús felelősség vádját. A diplomáciai akták egy részének közlése is nagy mértékben emeli a munka értékét. A legújabb korra vonatkozó eléggé gyér magyar történeti irodalomban, azt hisszük, a magyar fordításban is megjelent munkát haszonnal forgathatják az új tanterv alapján amúgy is fokozottabb munkára hivatott tanáraink.

Ember István.

L. Pasteuriaux — E. Le Brun: *Les Sciences par l'Observation et l'Expérience*. Paris, Librairie Delagrave, 1927. (373 lap.) Ára 10 fr. 75.

Aki a különböző népek tankönyveit figyelemmel kíséri, csakhamar megállapíthatja, hogy azok nem csupán külsőleg, hanem beosztás és módszeres feldolgozás tekintetében is bizonyos mértékig magukon hordják a nemzeti bélyeget. Az előttünk levő munkát, amely egyben tan- és segédkönyvül szolgál, ezenfelül még enciklopédikus volta is tipikussá avatja. Három főrészből foglalt 96 „lecke” tárgyalja a természettan, a vegytan és a természetrajz (ember-, állat-, növény- és földtan) alapvető ismereteit minden tudományos fejtegetés mellőzéseivel (*des faits et point de verbiage, voilà la grande règle*) merőben gyakorlati alapon azzal a céllal, hogy megfigyelés és tapasztalás útján juttassa a növendéket a legfontosabb természettudományi ismeretek birtokába, s ezzel mintegy közvetve érzékeltesse azt a jelentőséget, amely a technikát és rohamosan gyarapodó vívmányait mai életünkben megilleti; jóllehet ez utóbbiak közül alkalmilag csupán a villamos világításról

és vasútról emlékezik meg, ellenben a repülőgépeket, rádiót, telefont, mozgóképeket stb., még mellőzi. Az emberről szóló fejezetben különösen súlyt vet az egészségügyi ismeretekre: mindegyik érzékszerv és testrész tárgyalásánál nyomatékosan kiemeli a hasznos tudnivalókat, amelyeket illetékes tekintélyek tömör gondolattörődékeivel is alátámaszt. A gazdag ismeretanyag módszeres feldolgozására nézve a szerzők az Előszóban adnak részletes utasításokat, ami szintén egyik jellemző és követésre méltó eljárása a francia tankönyvíróknak. Egy-egy „lecke“ 4—5 részből áll: megfigyelések és tapasztalások, ismeretek közlése rendszeres sorrendben, összefoglalás (amelyet meg kell tanulni), gyakorlati alkalmazás és esetleg az illető tárgyra vonatkozó rövid, érdekes olvasmány. Ennek a bő ismeretanyagnak feldolgozása természetesen mind a tanár, mind a tanuló részéről komoly előkészítést, illetőleg munkát feltételez, és a szerzők bevallása szerint is legalább két, de rendszerint három évet igényel, amely után a növendékek valóban rendelkeznek is azzal a természettudományi ismeretanyaggal és belátással, amelyet ma, minden művelt embertől méltán megkövetelhetünk. Hogy a könyv amott mennyire bevált, bizonyítja az 1927-ben megjelent 75. kiadása, ami nálunk ugyanannyi ezer példánynak felel meg. Segédkönyvvül a mi francia nyelvtanáraink is haszonnal forgathatnák, főleg a tárgyi szócsoportok összeállításánál. Külön elismeréssel kell még megemlékeznünk a könyvben szétszórt több száz képecskéről, amelyek kicsinyességük mellett felette világosak és a mi rajzolóinknak is mintaképpül szolgálhatnak.

Kemény F.

Új magyar könyvek, füzetek és folyóiratok.

Barankay Lajos dr.: A magyar integritás. művelődéspolitikája. A Magyar Paedagogiai Társaság XXXVI. nagygyűlésén tartott székfoglaló alapja. Pécs, 1928. Dunántúl Egyet. Ny. (16-r., 92 l.)

Borotvás-Nagy Sándor dr.: Franciaország kereskedelmi szakoktatása. (*A Kereskedelmi Szakoktatás Könyvtára. Szerkeszti: Wirker István. — 1.*) Budapest, 1928. Franklin. (N. 8-r., 68 l.)

A III. Egyetemes Tanügyi Kongresszussal kapcsolatos Országos Tanügyi Kiállítás tájékoztatója. Szerkesztették: **Dr. Erődi Kálmán és Albrecht István.** Bp. 1928. Kiadja az Országos Tanügyi Kiállítás rendező bizottsága. (K. 8-r., 80 l.) — Ara 50 fill.

Földes Géza: Hajdani székely diákélet. Bp. 1927. Sylvester Nyomdai Műintézet. (8-r., 156 l.)

Dr. Gyomlay Gyula, az 1926/27. tanév Rector Magnificusának **Beszéde,** mellyel rektori székét elfoglalta. Pécs, 1928. Dunántúl Egyetemi Ny. (N. 8-r., 24 l.)

Iskolánkivüli Népművelés. A magyar népművelés összes tényezőinek részvételével szerkesztik: **Hankiss János dr. és Milleker Rezső dr.** Szerkesztő-